

SAĞLIK BİLİMLERİ DERGİLERİNDE KULLANILAN KAYNAK GÖSTERME BİÇİMLERİ

Serap KURBANOĞLU

Bilimsel araştırmalar var olan bilgi birikimine, bir başka deyişle, daha önce yapılan araştırmalara dayanır. Başkalarının bilgi birikiminden, bulgularından ve fikirlerinden yararlanan her çalışmada bilginin kaynağı, neyin nereden ödünc alındığı açıkça belirtilmelidir. Kaynak göstermek bilim ahlakının bir gereğidir. Kaynak gösterilmediği sürece sunulan bulguların, ortaya atılan fikirlerin yazara ait olduğu varsayılır. Kaynak göstermek yoluyla bilginin asıl sahibinin hakkı teslim edildiği gibi, araştırmacının kendi katkısının ne olduğu da açıkça gösterilmiş olur. Kaynak göstermek araştırmacının bulgularını ve görüşlerini destekleyen başka kaynaklar olduğunu kanıtlayacağı için yapılan çalışmanın güvenilirliğini artırır. Bilginin doğruluğunu ve tarafsızlığını denetlemek, gerektiğinde daha detaylı bilgi sağlamak için, okuyuculara söz konusu kaynaklara erişim olanağı sağlar. Kullanılan kaynaklar, bir araştırmanın genişliği ve derinliği konusunda da fikir verir.

Kaynak göstermede doğruluk, yeterlilik ve tutarlılık olmak üzere üç temel unsurun öneminden söz edilebilir (Hart, 1998). Bilgi kaynaklarına erişimde söz konusu kaynaklara ait bibliyografik bilginin doğruluğu ve tamlığı önemli rol oynar. Kaynak gösterilirken yapılacak hatalar ve eksik bilgi aktarımı kaynağa erişimi geciktirebilir veya engelleyebilir.

Prof. Dr. Serap KURBANOĞLU - Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü - ANKARA
serap@hacettepe.edu.tr

Kaynak belirtmede gösterilecek dikkat ve özen bilimsel iletişim açısından önemli olduğu kadar bir çalışmanın niteliğini göstermesi açısından da önemlidir. Kaynak göstermede tutarlılık ile kastedilen ise kaynaklara ilişkin künyelerin aynı bilgileri içermesi ve aynı düzende verilmesidir. Bir künyede aktarılması gereken bilgi ve bu bilginin düzenini belirleyen kaynak gösterme biçimleri vardır, bunlardan birinin seçilmesi ve kullanılması tutarlılığı sağlar.

Kaynak Göstermede Kullanılan Temel Yaklaşımlar

Kaynak gösterilirken kullanılan ve tüm kaynak gösterme biçimlerine temel oluşturan iki yaklaşım vardır: Yazar-tarih yaklaşımı ve numerik yaklaşım (Durkin, 1987). Literatürde numerik yaklaşıma, atıf sırası yaklaşımı; yazar-tarih yaklaşımına ayrıç içinde gönderme yaklaşımı veya Harvard yaklaşımı adlarının verildiği de görülür (Dees, 1997; Johnson, 1997; Lester, 1996).

Numerik yaklaşımda iki farklı uygulama söz konusudur. Atıf sırası uygulamasında kaynaklara metin içinde kullanıldıkları sıraya göre ayrıç içinde veya üst simge biçiminde birden başlayan numaralar verilir. Metin içinde sadece kaynakları belirleyen numaralar görüldüğü için metnin akışını bozmaz, özellikle çok sayıda kaynağa aynı anda gönderme yapılması gereken durumlarda tercih edilir. Metin içinde kaynakla ilgili bilgi aktarılmadığı için basım giderlerini azaltır ve bu açıdan yayıncılar tarafından tercih edilir. Bu yaklaşımda bilginin kaynağını görmek isteyen okuyucunun kaynakçaya başvurması gerekir. Kaynak hakkında anında bilgi edinmek istendiği durumlarda tercih edilmez. Metne yapılacak ilaveler sonucunda kaynaklara verilen numaralar değişebileceği için yazar açısından problem yaratabilir. Bu yaklaşımda kaynakça alfabetik düzende değildir (Numeric style, 2003). Numerik yaklaşımda kullanılan ikinci uygulamada ise önce kaynakların alfabetik listesi oluşturulur, sonra alfabetik listedeki kaynaklara birden başlayan numaralar verilir. Metin içinde kaynaklara alfabetik listede aldıkları sıra numarası ile gönderme yapılır (Day, 1998).

Yazar-tarih yaklaşımında, metin içinde gönderme yapılmak istenen yere bir ayrıç açılarak kullanılan kaynağın yazarının soyadı ve yayın tarihi belirtilir. Kaynakların künyeleri çalışmanın sonunda alfabetik düzende sunulur (Fabb ve Durant, 1993). Yazar açısından avantajı, metin içinde yapılan değişikliklerin, ekleme ve çıkarmaların kaynakçadaki genel düzeni ve diğer göndermeleri etkilememesidir. Kullanım kolaylığı bu yaklaşımın yaygınlaşmasına neden olmuştur (Steiger ve Helton, 1989). Okuyucu açısından avantajı, aktarılan bilginin kaynağı ve güncelliği konusunda anında bilgi sağlamasıdır. Çok sayıda kaynağa aynı anda gönderme yapıldığı durumlarda metnin akışını bozması dezavantajdır. Basım maliyetlerini bir miktar artırması da yayıncı açısından dezavantaj olarak değerlendirilebilir (Day, 1998).

Sonuçta hangi yaklaşımın kullanılacağına duruma ve gereksinimlere göre karar verilir ve o yaklaşımı temel alan bir kaynak gösterme biçimi seçilir. Hangi kaynak gösterme biçiminin kullanıldığı değil, kullanımda tutarlılık önemlidir.

Kullanılacak Kaynak Gösterme Biçiminin Seçilmesi

Kaynak göstermenin kurallarını belirleyen çeşitli kaynak gösterme biçimleri vardır. Bunların çoğu kaynakça hazırlamak, künye düzeni, alıntı ve gönderme yapmak ile ilgili bilginin yanı sıra yazım formatı, tablolar, ölçü birimleri, kısaltmalar gibi konularda geçerli kuralları da belirlerler. Temel amaçları ilgili konularda standartlaşmayı sağlamaktır. Söz konusu sistemler genellikle yayın faaliyetlerinde bulunan üniversiteler, meslek dernekleri, bilimsel dergi editörleri veya yayıncılar tarafından, genellikle belli bir disipline yönelik olarak oluşturulmuş ve zaman içinde değişen gereksinimleri karşılayacak şekilde geliştirilmiştir. Elektronik kaynaklar gibi yeni tür bilgi kaynaklarının ortaya çıkması, yeni kuralların belirlenmesini zorunlu kılmış, yeni kaynak türleri ve karşılaşılan her yeni durum kurallar bütününe yenilerinin eklenmesi sonucunu doğurmuştur. Söz konusu sistemleri tanıtan ve kurallarını ortaya koyan el

kitaplarının sürekli yeni basımlar yapmaları bu yüzdendir.

Genellikle belli bir disiplin için geliştirilmiş olmalarına karşın kaynak gösterme biçimlerinin bazıları genel bir kullanım alanı kazanmıştır. Kaynak gösterme biçimleri arasında temel yaklaşım dışında oluşan farklılıklar küçük farklılıklardır. Bunlar da genellikle ilgili bilim dalının ihtiyaçlarından kaynaklanır. Künyelerde sunulan bilgi öğeleri hemen hemen aynı, ancak bilginin düzeni ve sunumu farklıdır (Bakınız Ek'te verilen örnekler). Çok sayıda kaynak gösterme biçimi olması seçim işlemini zorlaştırıyor gibi görünse de, seçimde disiplin belirleyicidir. Sonuç olarak bir sistemin diğerlerine üstünlüğünden değil, ancak konuya ve amaca uygunluğundan söz edilebilir (Muldering, 1995). Bilimsel dergilerde uluslararası kullanım alanı kazanmış kaynak gösterme biçimleri kullandığı gibi, dergilerin kendi geliştirdikleri kuralların kullanıldığı da görülür. Bu kurallar da genellikle var olan kaynak gösterme biçimleri temel alınarak geliştirilmiş kurallardır.

Sağlık Bilimleri Alanında Kullanılan Kaynak Gösterme Biçimleri

Sağlık bilimleri alanında, özellikle sağlık bilimleri dergilerinde en çok kullanılan kaynak gösterme biçimlerinin saptanması amacıyla 2438 yabancı ve 203 yerli dergi üzerinde bir araştırma yürütülmüştür.

Türkiye'de yayınlanan dergilerin çoğunun web sayfaları olmalarına rağmen web sayfalarına erişimde yaşanan sorunlar (sunucuların devre dışı olması veya adres değişikliği gibi) ve web sayfalarının her zaman dergide kullanılan kaynak gösterme biçimi ve yaklaşımı konusunda bilgi içermemesi çalışmanın derginin kendisini görerek yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bunun sonucunda Milli Kütüphane ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Kütüphanesi dergi koleksiyonları temel alınarak 203 dergiye ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen 203 yerli derginin %86.20'sinde (175) numerik

yaklaşımın, %6.40'ında (13) yazar-tarih yaklaşımının kullanıldığı görülmüştür. Dergilerin %21.67'sinde (44) kaynak göstermede kullanılan yaklaşımın yanı sıra hangi kaynak gösterme biçiminin kullanıldığı belirtilirken, %70.93'ünde (144) sadece kullanılan yaklaşım (numerik veya yazar-tarih) belirtilmiştir. Dergilerden %7.39'unda (15) kaynak gösterme yaklaşımı veya biçimi hakkında hiç bir bilgiye rastlanmamıştır. Dergilerin %21.18'inde (43) Vancouver ve %0.49'unda (1) APA biçiminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 1: Yerli Dergilerde Kullanılan Kaynak Gösterme Biçimleri ve Yaklaşımları

	Numerik Yaklaşım	Yazar-tarih Yaklaşımı	Yaklaşım Belirtilmemiş	Toplam
APA	-	1	-	1
Vancouver	43	-	-	43
Biçim belirtilmemiş	132	12	15	159
Toplam	175	13	15	203

Sağlık bilimleri alanında yayımlanan toplam 2438 yabancı dergi üzerinde yapılan çalışmadan elde edilen bulgular dergilerin %67.23'ünde (1639) numerik yaklaşımın, %32.53'ünde (793) yazar-tarih yaklaşımının kullanıldığını, %0.25'inde ise kaynak gösterme yaklaşımının serbest bırakıldığını göstermektedir. Dergilerden %39.54'ünde (964) kullanılan kaynak gösterme yaklaşımının yanı sıra kaynak gösterme biçimi de belirtilirken, %60.09'unda (1465) biçim belirtilmeksizin sadece yaklaşım belirtilmekte, dergilerden %0.37'sinde (9) ise yazarların biçim açısından serbest bırakıldığı görülmektedir. Kaynak gösterme biçimlerinin kullanım oranları %15.79 (385) Vancouver, %10.34 (252) APA, %5.25 (128) AMA, %3.73 (91) Harvard, %2.05 (50) CBE,

%1.19 (29) ACS ve %0.70 (17) Chicago şeklindedir. Dergilerin %0.49'unda (12) MLA, AAA, ASA, ABNT ve BCRT gibi biçimlerin kullanıldığı görülmüştür. En fazla iki dergide kullanıldığı görülen bu biçimler “diğerleri” adı altında tek bir grupta toplanmıştır.

Tablo 2: Yabancı Dergilerde Kullanılan Kaynak Gösterme Biçimleri ve Yaklaşımları

	Numerik yaklaşım	Yazar-tarih yaklaşımı	Yaklaşım Serbest	Toplam
ACS	29	-		29
AMA	127	1		128
APA	5	247		252
CBE	40	10		50
Chicago	14	3		17
Harvard	-	91		91
Vancouver	385	-		385
Diğer sistemler	5	7		12
Biçim belirtilmemiş	1033	432		1465
Biçim serbest	1	2	6	9
Toplam	1639	793	6	2438

Burada sözü edilen sistemlerden APA ve Harvard yazar-tarih; ACS ve AMA numerik yaklaşıma dayalı sistemlerdir. Chicago, Vancouver ve CBE ise her iki yaklaşımın da kullanılmasına olanak tanıyarak seçimi kullanıcıya bırakan sistemlere örnektir. Ancak uygulamada sayıca az olmakla birlikte yazar-tarih yaklaşımına dayalı bir biçim olmasına rağmen APA'nın numerik yaklaşıma uyarlanarak, numerik yaklaşıma dayalı olmasına rağmen AMA'nın yazar-tarih

yaklaşımına uyarlanarak kullanıldığı örneklere de rastlanmıştır.

Vancouver kaynak gösterme biçimi tıp alanında kullanılan ve Tıp Dergileri Editörleri Uluslararası Komitesi (International Committee of Medical Journal Editors, ICMJE) tarafından geliştirilmiş bir biçimdir. Tıp ve sağlık dergilerine kabul edilecek makaleler için sunum kurallarını belirlemek amacıyla 1978 yılında Vancouver'da toplanan editörler grubu “Vancouver Grubu” olarak anıldığı için sistem de bu isimle anılmaktadır. Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi (NLM) tarafından ANSI standartları temel alınarak geliştirilen kaynak gösterme kurallarına dayanan el kitabı 2004'te son basımını yapmıştır. Beşyüzün üzerinde derginin bu biçimi kullandığı belirtilmiştir (Uniform requirements, 1999; 2004). Vancouver kaynak gösterme biçiminin, Index Medicus, MEDLINE, NLM, ANSI, Uniform Requirements veya ICMJE biçimi olarak adlandırıldığı da görülmektedir.

AMA, Amerikan Tıp Derneği (American Medical Association) tarafından geliştirilen kaynak gösterme biçimidir, küçük farklılıklar dışında Vancouver'a benzerlik gösterir (Iverson ve diğerleri, 1998).

APA, Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association) tarafından psikoloji alanında ve Dernek yayınlarında kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Psikoloji alanında geliştirilmiş olmasına rağmen bugün APA'nın sosyal bilimler, antropoloji, işletme, ekonomi, eğitim, siyasal bilimler, dil bilimleri, biyoloji, sağlık bilimleri, bilgi bilim gibi çok çeşitli disiplinlerden en az bin bilimsel dergi tarafından kullanıldığı tahmin edilmektedir (American Psychological Association, 2001).

ACS, Amerikan Kimya Derneği (American Chemical Society) tarafından geliştirilmiş ve kimya alanında kullanılan bir kaynak gösterme biçimiyken (Dodd, 1997); CBE, Biyoloji Editörleri Heyeti (Council of Biology Editors) tarafından geliştirilmiş ve biyoloji alanında yaygın olarak kullanılan bir

biçimdir (Council of Biology Editors, 1994).

Chicago, Chicago Üniversitesi tarafından geliştirilmiştir. Diğer sistemlerden temel farkı, belli bir disiplin için değil, belli bir kurum için geliştirilmiş olmasıdır. Bugüne kadar toplam 15 basım yapan el kitabının son basımı 2003'te yayınlanmıştır. Chicago kaynak gösterme biçimi Turabian olarak da adlandırılmaktadır (The Chicago Manual of Style, 1993).

Değerlendirme ve Sonuç

Sağlık bilimleri dergileri üzerinde yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar kaynak göstermede numerik yaklaşımın daha çok benimsendiğini göstermektedir (yerli dergilerde %86.20, yabancı dergilerde %67.23). Yazarlara ve okuyucuya sağladığı yararları rağmen yazar-tarih yaklaşımının fazla benimsenmemesi sağlık bilimlerinde birden fazla kaynağa aynı anda gönderme yapma gereksiniminden ve kaynakların genellikle çok yazarlı olmasından ve bu durumun metnin akışını bozmasından kaynaklanabilir.

Dergilerin sayıca büyük bir bölümünde (yerli dergilerin %70.93'ü, yabancı dergilerin %60.09'u) kaynak göstermede izlenen biçim belirtilmemiş, sadece kaynak göstermede kullanılan yaklaşım (numerik veya yazar-tarih) belirtilmiştir. Herhangi bir kaynak gösterme biçiminin belirtilmemesi ya editörlerin bir biçimi olduğu gibi benimsemek yerine kendilerince değişiklikler yaparak kullanmalarından ya da belli bir biçimi kullanmalarına rağmen bu bilgiyi aktarmamalarından kaynaklanmaktadır. Nitekim, hem Türkçe hem de İngilizce yayın kabul eden yerli dergilerin bir kısmında İngilizce yazım kurallarında kaynak gösterme biçimi belirtilirken Türkçe yazım kurallarında biçim belirtilmediği görülmüştür. Oysa biçim belirtmemenin yarattığı bazı sorunlar vardır. Biçim belirtmemek kaynak göstermeyle ilgili kurallar hakkında yazarlara ayrıntılı bilgi aktarmayı zorunlu hale getirmektedir. Oysa “yazarlara notlar” veya “yazım kuralları” gibi başlıklar altında genellikle bir sayfadan

oluşan ve telif haklarından sunum formatına, etik kurallardan hakemlik kurumunun nasıl işlediğini anlatan açıklamalara kadar pek çok konuda bilgi içeren metinlerde kaynak göstermeyle ilgili olarak aktarılan bilgi çok sınırlı kalmaktadır. Kullanılan bilgi kaynağının türüne ve özelliklerine göre yüzlerce farklı kuralın uygulanmasını gerektiren kaynak gösterme eyleminin bir-iki örnekle açıklanması olanaksızdır. Bu durumda “yazarlara notlar” başlığı altında kaynak gösterme ile ilgili olarak yapılan yönlendirmeler ve verilen örnekler yetersiz kalmakta bu da dergi editörlerinin iş yükünü artırırken, yazarların çalışmasını güçleştirmekte ve bu alanda standartlaşmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Bir dergide kullanılan yaklaşım dahil kaynak gösterme ile ilgili hiç bir yönlendirmenin olmaması veya yazarların bu konuda serbest bırakılması söz konusu olumsuzlukları artıracaktır. Sayıları fazla olmamakla birlikte üzerinde çalışılan dergilerde bu tür sorunlarla da karşılaşmıştır.

Kaynak gösterme biçimlerinden Vancouver'ın sağlık bilimleri dergilerinde (yerli dergilerde %21.18, yabancı dergilerde %15.79) en çok kullanılan biçim olduğu görülmektedir. Sağlık bilimleri alanında kullanılmak üzere bu alandaki dergi editörleri tarafından hazırlanmış bir biçim olması ve sağlık bilimleri alanında çok yaygın kullanılan veritabanlarından MEDLINE (Index Medicus) ile aynı kurallar temeline dayanması bu sonucu açıklamaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan dergilerin yazım kuralları içinde yapılan açıklamalar temel alındığında ülkemizde yayınlanan sağlık bilimleri dergilerinde APA kullanan bir dergi dışında Vancouver'dan başka bir kaynak gösterme biçiminin kullanıldığı görülmemiştir. Yabancı kaynaklı dergilerde Vancouver'dan sonra en çok kullanılan biçim APA'dır (%10.34). APA daha çok yazar-tarih yaklaşımını benimseyen dergilerde ve psikiyatri alanında kullanılmaktadır. Üçüncü sırada görülen AMA (%5.25) yine sağlık bilimleri alanı için geliştirilmiş bir kaynak gösterme biçimi olması açısından anlamlıdır. Diğer biçimlerin kullanım oranları ise %5'in altında kalmaktadır.

Öneriler

Türk Tıp Dizini Kriterleri içinde yer alan “dergiler yayın kuralları içerisinde araştırma ve yayın etiği kurallarını açık olarak belirtmelidir” kriterinde de belirtildiği gibi dergilerin içinde “yazım kuralları” mutlaka yer almalıdır. Yazım kuralları içinde dergide kullanılan kaynak gösterme yaklaşımı ve kaynak gösterme biçimine de yer verilmeli, burada aktarılan bilgi açık ve anlaşılır olmalı ve burada belirtilen kurallara dergi içinde mutlaka uyulmalıdır.

Uluslararası bir kaynak gösterme biçiminin benimsenmesi söz konusu olduğunda bu durum yazım kurallarında açıkça belirtilmeli ve ilgili kaynaklara (varsa özellikle elektronik kaynaklara) gönderme yapılmalıdır. Türkiye'de yayımlanmakta olan dergilerde kaynak gösterme biçimini belirtme oranının düşük olduğu görülmektedir. Oysa dergi içindeki uygulamalara ve yazım kuralları kısmındaki örnekler bakıldığında çoğunun Vancouver'a benzediği görülür. Bu durumda kaynak gösterme biçiminin açıkça belirtilmesi hem yazarlar hem de editörler açısından faydalı olacaktır.

Dergi editörleri herhangi bir kaynak gösterme biçimine birebir bağlı kalmak yerine bir biçimi adapte ederek uygulamak isteyebilirler, bu yönde büyük bir eğilim olduğu yapılan çalışmada saptanmıştır. Bu tip durumlarda hangi biçimin temel alındığı ve nerelerde değişiklik yapıldığının belirtilmesi faydalı olacaktır. Farklı bir durumla karşılaştıkları zaman hem yazarlar hem de editörler nereye başvuracaklarını bilirler.

Dergide, mevcut biçimlerden farklı ve bağımsız bir kaynak gösterme biçimi benimsenmişse farklı türdeki kaynaklar ve durumlar için yeterli açıklama ve yeterli sayıda örnek sunulmalıdır. İlgili tüm kuralların yazarlara notlar bölümüne sığdırılması olanak dışı olduğu için yazarların ulaşabileceği daha kapsamlı bir belge hazırlanmalı ve Internet üzerinden de (örneğin derginin web sayfası üzerinden) erişime açılmalı ve/veya bu konuda yazarlardan gelecek

soruları kısa sürede yanıtlayacak ve yazarları yönlendirecek bir sistem geliştirilmelidir.

Kaynak gösterme söz konusu olduğunda belli bir biçimin benimsenmesinin yanı sıra Türkçeleştirme çalışmalarının yapılması da gerekmektedir. Türkçeleştirme çalışmalarının tek elden yürütülmesi standartlaşma açısından son derece önemlidir. Örneğin çok yazarlı eserlerde kullanılan “et al.” ve özellikle elektronik yayınların künyelerinde kullanılan “retrieved .... from” açıklayıcı ifadelerinin Türkçeye çevrilmeleri gerekmektedir.

Türkçe dergi adlarının kısaltılması söz konusu olursa bu konuda bir çalışma yapılması ve standart bir listenin hazırlanması da gerekmektedir. Böyle bir liste hazırlanana kadar karışıklığın önlenmesi açısından Türkçe dergi adlarının kısaltılmadan kullanılması önerilebilir.

Yabancı dildeki dergi adlarının kısaltması için nereye başvurulacağı dergi içinde açıkça belirtilmelidir. Dergilerin çoğunda Index Medicus'un dergi adları kısaltması esas alınmaktadır. Bu uygulamanın yaygınlaştırılması önerilebilir.

Tıp Dergileri Editörleri Uluslararası Komitesi (International Committee of Medical Journal Editors, ICMJE) tarafından geliştirilen Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journal: Writing and Editing for Biomedical Publication (Biomedical Dergilere Gönderilecek Metinlerde Aranacak Ortak Koşullar) adlı çalışma sağlık bilimleri dergilerine kabul edilecek makalelerin değerlendirilmesi; yazar, editör ve hakemlerin sorumlulukları ve yetkileri; kaynak gösterme biçimini de içeren sunum kuralları ve formatı; hasta mahremiyeti gibi etik konular; telif hakkı, çoklu yayın gibi pek çok konuya değinmekte ve farklı dillere çevrilip uluslararası kullanımının yaygınlaştırılması Tıp Dergileri Editörleri Uluslararası Komitesi tarafından teşvik edilmektedir. Söz konusu belgenin Türkçeleştirilmesi, gerekli yerlerde ve durumlarda adaptasyonu düşünülebilir. İnternette erişimi sağlanacak böyle bir metnin

varlığı sadece kaynak gösterme konusunda değil sağlık bilimleri dergi yayıncılığı alanında pek çok konuya ışık tutacak ve standartlaşmaya katkı sağlayacaktır. Türkçeleştirme çalışmaları tamamlanana kadar orijinal metne gönderme yapıp standart uygulamaya geçilebilir. Sağlık bilimleri dergileri editörlerinin bu konuda işbirliği önemlidir.

Bu tip bir uygulama sadece kaynak gösterme konusunda değil bilimsel dergileri ilgilendiren pek çok konuda standartlaşma sağlayacaktır. Söz konusu standartlaşma dergilerin kalitesini artıracığı gibi editörlerin iş yükünü azaltacak, yazarların farklı dergilerin kurallarına adaptasyonunu kolaylaştıracaktır. Ayrıca dergilerin içinde yer alan “yazım kuralları” açıklamaları minimuma inecektir. Burada izlenecek kurallar bütününe gönderme yapıldıktan sonra ayrıntılı açıklamalara, kaynak gösterme açısından örnek vermeye gerek kalmayacaktır (en azından örneklerin sayısı minimumda tutulabilir). Bu durumda dergi içinde genel kurallardan farklı bir uygulama söz konusu olamazsa bunun açıklanması ve dergiden dergiye fark edecek olan içerdiği konular, ne tür yazıların kabul edileceği, yazıların hangi uzunlukta, kaç kopya ve hangi ortamlarda sunulacağını belirtmesi yeterli olacaktır.

Kaynaklar:

AMA style guide. (2003). 2 Şubat 2005 tarihinde University of Washington Health Sciences Libraries Web sitesinden erişildi: [Http://healthlinks.washington.edu/hsl/styleguides/ama.html](http://healthlinks.washington.edu/hsl/styleguides/ama.html)

American Psychological Association. (2001). Publication manual of the American Psychological Association (5. Bs.). Washington, DC: Yazar.

The Chicago manual of style. (1993). (14. bs.). Chicago: University of Chicago Press.

Council of Biology Editors. (1994). Scientific style and format: The CBE manual for authors, editors, and publishers (6. Bs.). New York: Cambridge University Press.

Day, R. A. (1998). Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır? (G. Altay, Çev.). Y.y.: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu.

Dess, R. (1997). Writing the modern research paper (2. bs.). Boston: Allyn and Bacon.

Dodds, J. (2003). The ready reference handbook: Writing, revising, editing (3. bs.). New York: Longman.

Durkin, D. B. (1987). Writing in the disciplines. New York: Random House.

Fabb, N. ve Durant, A. (1993). How to write essays, dissertations and theses in literary studies. Harlow: Pearson Education.

Hart, C. (1998). Doing a literature review: Releasing the social science research imagination. London: SAGE.
Iverson, C., Flanagan, A., Fontanarosa, P. B., Glass, R. M., Giltman, P., Lantz, J. C. ve diğerleri. (1998). American Medical Association manual of style: A guide for authors and editors (9. bs.). Baltimore: Williams and Wilkins. Johnson, J. (1997). The

Bedford guide to the research process (3. bs.). Boston: Bedford Books.

Lester, J. D. (1996). Writing research papers: A complete guide (8. bs.). Y.y.: Harper Collins.

Muldering, G. P. (1995). The Heath guide to writing the research papers (2. bs.). Lexington, MA: D. C. Heath.

Numeric style bibliographies and references. (2003). 3 Ekim 2003 tarihinde Leeds University Library Web sitesinden erişildi: <http://www.leeds.ac.uk/library/training/referencing/numeric.htm>

Steiger, R. ve Helton, R. A. (1989). Going to the source: A guide to critical reading and writing. Belmont, CA: Wadsworth.
UAH Thesis/dissertations manual. (2003). 3 Ekim 2003 tarihinde University of Alabama Web sitesinden erişildi: <http://www.gdeanoff.uah.edu/thman/Chapter%20Fou1.pdf>

Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. (1999). 6 Ekim 2003 tarihinde <http://www.acponline.org/journals/annals/01jan97/unifregr.htm> adresinden erişildi.

Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. (2004). 6 Şubat 2005 tarihinde <http://www.icmje.org> adresinden erişildi.

* Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü araştırma görevlileri U. Al, G. Alır, E. Oğuz, N. Özel, İ. Soydal, C. Polat ve Y. Ünal'a burada teşekkür etmek isterim. Onların yardımı olmaksızın kısa sürede 2438 yabancı derginin yazım kurallarını tek tek gözden geçirmek mümkün olamazdı.

Ek: Sağlık Bilimleri Alanında Kullanılan Kaynak Gösterme Biçimlerinden Farklı Kaynak Türleri İçin Örnekler

Kitap

APA

Baselt, R.C. & Cravey, R. H. (1995). Disposition of toxic drugs and chemicals in man (4th ed.). Foster City, CA: Chemical Toxicology Institute.

AMA

Baselt RC, Cravey, RH. Disposition of Toxic Drugs and Chemicals in Man. 4th ed. Foster City, CA: Chemical Toxicology Institute; 1995:173.

Vancouver

Baselt RC, Cravey, RH. Disposition of toxic drugs and chemicals in man. 4th ed. Foster City, CA: Chemical Toxicology Institute; 1995.

Kitap Bölümü

APA

Meltzer, P.S., Kallioniemi, A., & Trent, J.M. (2002). Chromosome alterations in human solid tumors. In: B. Vogelstein, & K. W. Kinzler (Eds.), The genetic basis of human cancer (pp. 93-113). New York: McGraw-Hill.

AMA

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, eds. The Genetic Basis of Human Cancer. New York, NY: McGraw-Hill; 2002:93-113.

Vancouver

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

Makale

APA

Morris, L. A. (1987). Scientific issues in drug testing. *Journal of American Medical Association*, 257, 310-324.

AMA

Morris LA. Scientific issues in drug testing. *JAMA*. 1987;257:310-324.

Vancouver

Morris LA. Scientific issues in drug testing. *JAMA*. 1987;257:310-24.

Elektronik Makale

APA

Perneger, T. V., & Giner, F. (1998). Randomized trial of heroin maintenance programme for adults who fail in conventional drug treatments. *British Medical Journal*, 317. Retrieved August 12, 2005, from <http://www.bmj.com/cgi/content/full/317/7150/>

AMA

Perneger TV, Giner F. Randomized trial of heroin maintenance programme for adults who fail in conventional drug treatments. *BMJ* [serial online]. 1998;317. Available at: <http://www.bmj.com/cgi/content/full/317/7150/13>. Accessed August 12, 2005.

Vancouver

Perneger TV, Giner F. Randomized trial of heroin maintenance programme for adults who fail in conventional drug treatments. *BMJ* [serial on the Internet]. 1998 [cited 2005 Aug 12];317(2):[about 3 p.]. Available from: <http://www.bmj.com/cgi/content/full/317/7150/13>.

Web sitesi

APA

Clinical Pharmacology Web site. (2001). Retrieved June 16, 2004, from <http://cpip.gsm.com/>

AMA

Clinical Pharmacology Web site. Available at: <http://cpip.gsm.com/>. Accessed June 16, 2004.

Vancouver

Clinical Pharmacology Web site [homepage on the Internet]. New York: Association of Clinical Pharmacology, 2001 [cited 2004 June 16]. Available from: <http://cpip.gsm.com/>